

Opgave 4 Vrede in Colombia?

Bij deze opgave horen de teksten 6 en 7 en figuur 3 .

Inleiding

Colombia kent een lange geschiedenis van binnenlandse gewapende conflicten en wijdverbreid geweld. In de jaren zeventig van de vorige eeuw verschenen de FARC en andere guerrillabewegingen in Colombia. Zij zijn ontstaan in reactie op de grootschalige corruptie bij overheidsorganisaties en de groeiende ongelijkheid tussen grootgrondbezitters en arme kleine boeren door de opkomst van grootschalige intensieve landbouw. De langdurige burgeroorlog tussen de regering en de guerrillabeweging FARC eindigde met een vredesakkoord tussen beide partijen in 2016. Dat akkoord leidde echter niet tot het beëindigen van het geweld. Deze opgave gaat over de rol die de FARC speelde in de Colombiaanse samenleving en over de situatie na het vertrek van de FARC met het vredesakkoord van 2016.

Gebruik de inleiding van de opgave.

De FARC is een marxistische guerrillabeweging.

- 2p **20** Beredeneer dat de FARC is opgericht vanuit een marxistische ideologie. Gebruik in je uitleg:
- een kenmerk van de marxistische theorie;
 - informatie uit de inleiding waaruit het gekozen kenmerk blijkt;
 - de omschrijving van het kernconcept ideologie.

Gebruik tekst 6.

In tekst 6 staat dat de bewoners van het Colombiaanse dorp Argelia onder het gezag van de FARC leefden. Colombia wordt doorgaans niet beschouwd als een fragiele staat. Toch zijn in Colombia tijdens de burgeroorlog kenmerken van een fragiele staat herkennen.

- 2p **21** Leg uit welke **twee** van deze kenmerken te herkennen zijn voor de Colombiaanse staat in het dorp Argelia tijdens de burgeroorlog. Gebruik in je uitleg:
- twee kenmerken van een fragiele staat;
 - per kenmerk informatie uit tekst 6.

Gebruik tekst 6.

Guerrillabewegingen zijn van invloed op de samenleving waarin zij actief zijn, zoals de FARC in het dorp Argelia.

- 2p **22** Beschrijf de invloed van de FARC in het dorp Argelia tijdens de burgeroorlog vanuit het functionalisme-paradigma. Gebruik in je beschrijving:
- twee kenmerken van het functionalisme-paradigma;
 - per kenmerk informatie uit tekst 6.

Gebruik figuur 3.

De jarenlange burgeroorlog in Colombia heeft gevolgen voor de demografische structuur van Colombia. Figuur 3 laat de relatieve oversterfte onder mannen ten opzichte van vrouwen zien in twee periodes vóór het vredesakkoord uit 2016. Die oversterfte kan hoofdzakelijk worden toegeschreven aan het geweld.

- 2p **23** Leg uit voor welke leeftijdscategorie in welke periode volgens figuur 3 de sociale ongelijkheid tussen mannen en vrouwen in Colombia het grootst is. Gebruik in je uitleg:
- de omschrijving van het kernconcept sociale ongelijkheid;
 - informatie uit figuur 3 waaruit sociale ongelijkheid blijkt.

Gebruik tekst 7.

Sinds de jaren negentig van de vorige eeuw had de FARC de cocahandel in de deelstaat Guaviare in handen. De substitutieprogramma's voor de boeren vormen een onderdeel van het vredesakkoord met de FARC. Oud-burgemeester Arenas uit Guaviare constateert dat deze substitutieprogramma's onder president Duque falen. Het falen kan verklaard worden door het handelen van de overheid en door het handelen van de boeren.

- 1p **24** Geef met het kernconcept samenwerking een verklaring voor het falen van de substitutieprogramma's in Guaviare door het handelen van de overheid. Gebruik in je verklaring:
- de omschrijving van het kernconcept samenwerking;
 - informatie uit tekst 7.

Gebruik tekst 7.

Er zijn vier sociaalwetenschappelijke paradigma's te onderscheiden. Een daarvan is het conflict-paradigma.

- 1p **25** Geef vanuit een van de andere paradigma's een verklaring voor het falen van de substitutieprogramma's in Guaviare door handelen van de boeren. Gebruik in je verklaring:
- de naam en een kenmerk van het gekozen paradigma;
 - informatie uit tekst 7.

Gebruik tekst 7.

Ondanks het vredesakkoord uit 2016 houdt het geweld in Colombia aan. Volgens tekst 7 schuwt president Duque geweld niet.

- 2p 26 Beredeneer dat president Duque gebruikmaakt van zijn macht om na het vredesakkoord de interne soevereiniteit te waarborgen. Gebruik in je redenering:
- een kenmerk van interne soevereiniteit;
 - informatie uit tekst 7 over het gekozen kenmerk;
 - de omschrijving van het kernconcept macht;
 - informatie uit tekst 7 waaruit macht blijkt.

tekst 6**De FARC vertrekt na vredesakkoord**

Tot voor kort¹⁾ leefden de bewoners hier [het dorp Argelia in de deelstaat Cauca²⁾] onder het gezag van de FARC, de marxistische guerrillabeweging met wie de Colombiaanse regering meer dan vijftig jaar oorlog voerde. (...) De FARC financierde haar strijd met het ontvoeren van burgers, maar veel meer nog met de internationale handel in cocaïne, wat de motor werd van de burgeroorlog. Het was de FARC die de boeren dwong tot het verbouwen van coca (...). De FARC eiste belasting van de bewoners, maar vervulde ook overheidstaken in het stelselmatig verwaarloosde gebied. De beweging bouwde

20 scholen en wegen en gaf de bewoners bescherming en een afzetmarkt voor de coca.

Toen de FARC in 2016 vrede sloot met de Colombiaanse regering trokken de guerrillastrijders zich, zoals afgesproken in het akkoord, terug uit de door hen gedomineerde gebieden en stapten uit de drugshandel. Tijdens hun afscheid, vastgelegd op een video te zien op YouTube, zwaaien de bewoners van Argelia hen feestelijk uit met ballonnen en muziek. De ex-strijders worden innig omhelsd. Sinds hun vertrek is er een machtsvacuüm³⁾.

bron: NRC, 2018

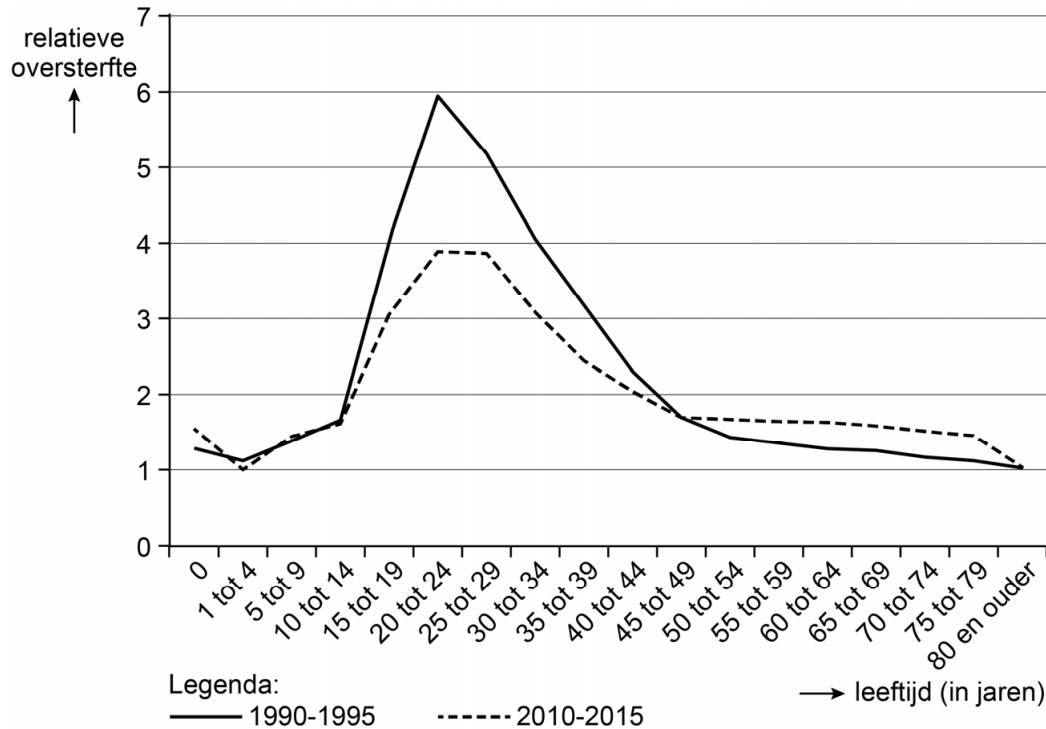
noot 1 tot 2016

noot 2 Cauca = een van de grootste cocagebieden in Colombia. Coca is de grondstof voor cocaïne.

noot 3 machtsvacuüm = situatie waarin geen van de actoren de macht heeft

figuur 3

De relatieve oversterfte onder mannen ten opzichte van vrouwen in Colombia, per leeftijdscategorie, per periode (1990-1995 en 2010-2015)

bron: DEMOS, 2020

Toelichting

In de figuur wordt voor twee periodes de relatieve oversterfte onder mannen ten opzichte van vrouwen, dat wil zeggen hoeveel keer meer mannen dan vrouwen gestorven zijn, weergegeven per leeftijdscategorie.

Voorbeeld: uit de figuur is af te lezen dat in beide perioden 1,5 keer meer jongens van ongeveer tien jaar oud stierven dan meisjes van dezelfde leeftijd.

tekst 7

Vrede in Colombia onder druk terwijl de cocateelt opbloeit

Een jaar na het aantreden van president Iván Duque [in 2018] heeft Colombia de strijd tegen de cocaplant en guerrilla's fors opgevoerd. De rechtse leider pakt de problemen in zijn land liever hardhandig aan dan met het in 2016 gesloten vredesakkoord. (...) Het land heeft met het aantreden van de rechtse president Iván Duque een roerig jaar achter de rug. Het leger sproeit het bestrijdingsmiddel glyfosaat sinds deze maand weer per helikopter op cocaplantages, een methode die eerder nog was verboden. (...)

In het kader van het Colombiaanse vredesproces ondertekenden meer dan 132.000 gezinnen in rurale gebieden vrijwillig een belofte van de cocateelt af te stappen. "Al ruim 39.000 hectare aan coca-gewassen is vernietigd, dat is uniek", zegt [oud-burgemeester] Arenas [uit deelstaat Guaviare]. Met de zogenoemde substitutieprogramma's¹⁾ zou de overheid de kleine boeren vervolgens steunen bij het vinden van alternatieve inkomensbronnen. "Het probleem is dat velen van hen deze hulp niet ontvangen", zegt Arenas. "En wanneer boeren er wel in slagen over te stappen op ananas of cassave, blijken de kosten voor kunstmest, pesticiden en het transport naar een markt (..), niet op te wegen tegen de opbrengst. Boeren vallen vaak terug op coca. De prioriteit van Duque ligt bij het uitroeien van coca, niet bij de substitutieprogramma's. Zijn ministers zeggen zelfs dat er niet eens genoeg geld voor is." Het land heeft dan ook te kampen met een historisch hoge cocaproductie. (...)

Colombia's narcoprobleem²⁾ en het decennialange conflict met de FARC (...) gaan hand in hand. Net als in veel andere gebieden ontstond in Guaviare, lang FARC-gebied, een machtsvacuüm³⁾ toen de beweging zijn wapens neerlegde in 2016. Dat wordt nu opgevuld door andere guerrillagroepen (...) die weigerden het vredesakkoord te tekenen. (...) Het is overduidelijk dat Duque, die altijd fel tegen het vredesakkoord ageerde, harder met de vuist op tafel slaat dan zijn (...) voorganger Santos. (...) [Het] Colombiaanse leger [is] begin dit jaar (...) opgedragen twee keer zoveel militanten⁴⁾ te doden of gevangen te nemen – en daarbij een mogelijk hoger aantal burgerslachtoffers voor lief te nemen. (...)

bron: NRC, 2019

noot 1 substitutie = vervanging; het substitutieprogramma houdt in dat boeren steun van de overheid krijgen voor het vervangen van coca-gewassen door legale gewassen.

noot 2 narco = drugs, in dit geval cocaïne

noot 3 machtsvacuüm = situatie waarin geen van de actoren de macht heeft

noot 4 militanten = guerrillastrijders